

No idejas līdz pētījumam:

Praktiskā pieredze ESPON pieteikuma sagatavošanā

Egija Stapkēviča

VASAB sekretariāta
Vadītāja vietniece

Baltic ReSeaLand • ESPON Targeted Analysis

KAS IR VASAB?

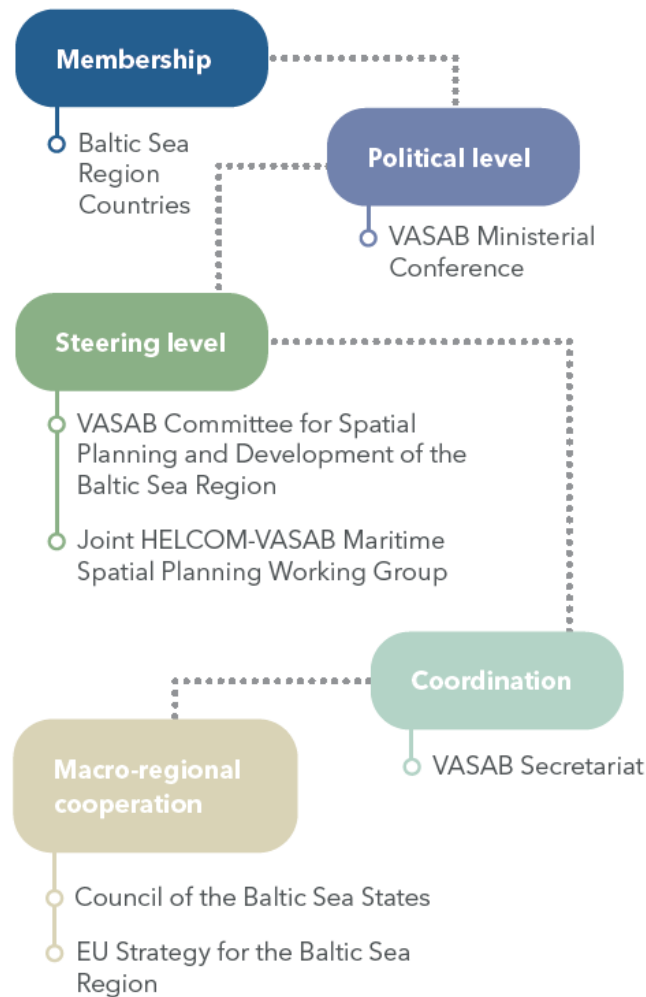
- **Somija**
- **Zviedrija**
- **Igaunija**
- **Latvija**
- **Lietuva**
- **Polija**
- **Vācija**

- **(Dānija)**
- **(Norvēģija)**

Starpvaldību sadarbība telpiskās attīstības plānošanā kopš 1992. gada

- Sagatavo politikas iespējas Baltijas jūras reģiona teritoriālajai attīstībai
- Nodrošina zināšanu apmaiņas platformu telpiskajā plānošanā
- Stiprina valstu sadarbību, lai Baltijas jūras reģions būtu vienots un savstarpēji saistīts
- Koordinē EUSBSR politikas jomu "Telpiskā plānošana"
- Koordinē VASAB Vīziju 2040

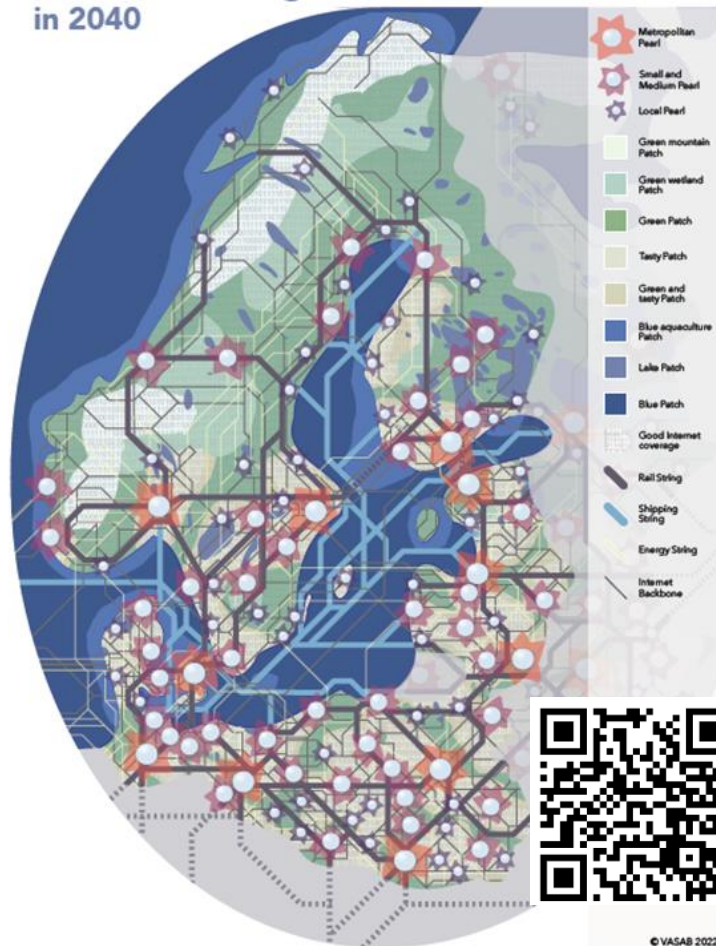
VASAB since 1992

VASAB Vīzija 2040

- **Veselīga Baltijas jūra** — reģiona sirds, ap kuru plaukst dzīve
- **Vietu, dabas un cilvēku daudzveidība** pastāv līdzās un bagātina viena otru
- **Augsta dzīves kvalitāte**, kas balstās uz domāšanas maiņu virzienā uz ilgtspēju, lielāku saliedētību, solidaritāti un sadarbību, kā arī gudru tehnoloģiju izmantošanu
- **Pārdomāta politika** un **kopīga rīcība** palīdz tikt galā ar izaicinājumiem

The Baltic Sea Region
in 2040

VASAB Vīzija 2040

Apstiprināta 2023. gadā Vismarā, kopīgā perspektīva Baltijas jūras reģiona attīstībai

Pearls

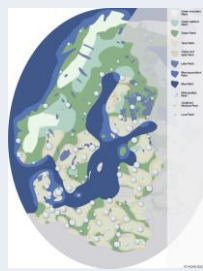
Pilsētu un lauku tīkls - "pērles" dažāda lieluma, katra ar savām priekšrocībām un potenciālu

Strings

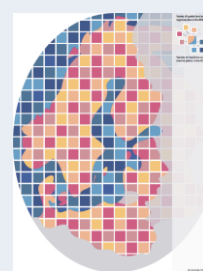
Drošas fiziskās un virtuālās savienojamības tīkli - transports, enerģija, digitālie tīkli

Patches

Ilgspējīga ekosistēmu un unikālo teritoriju pārvaldība - zilie un zaļie "plankumi"

Systems

Sadarbīgas telpiskās plānošanas sistēmas - vienmērīga komunikācija pāri robežām un sektoriem

Apstiprināja VASAB Ministru konferencē Vismarā, 2. jūnijā 2023 · Izstrādāja Spatial Foresight GmbH un Nordregio

No Vīzijas uz rīcību: Analītisks dokuments un Tallinas deklarācija

Kopš 2024. gada - teritoriālā noturība kā galvenā prioritāte

Analītiskais fona dokuments

Pamats Tallinas deklarācijai (maijs 2026)

VASAB Vīzija 2040 mainīgā realitātē

Vīzija ir aktuāla, taču izstrādāta līdz 2022. gadam. Tas, kas bija nākotnes jautājums, ir kļuvis par šodienas realitāti.

Kopienas - lielākā nepilnība

Kopienų gatavība krīzēm nav pietiekami ietverta. Kopienas ir pirmās, kas saskaras ar katastrofām, un pirmās, kas reaģē.

Sešas jomas, kurās jārīkojas

Infrastruktūra, enerģētika, savienojamība, teritoriālā kohēzija, pārtika un ūdens, klimataadaptācija, kopienas - visās šajās jomās nepieciešama paātrināta rīcība.

Telpiskā plānošana ir arī drošības jautājums

Plānošana vairs nav tikai par attīstību, tā ir par drošību. Plānotājiem jādomā arī par to, kā teritorijas iztur krīzes.

Tallinas Ministru deklarācija

Telpiskā noturība · Jūnijs 2025

- 7 valstis (EE, FI, DE, LV, LT, PL, SE) parakstīja apņemšanos stiprināt teritoriālo noturību
- Atbild uz pieaugošiem apdraudējumiem: ģeopolitika, klimats, demogrāfija
- Telpiskā plānošana kā noturības instruments - visos pārvaldības līmeņos
- Kopienų un pilsoniskās sabiedrības dimensija - skaidri nosaukta kā prioritāte

Telpiskās plānošanas izaicinājumi Baltijas jūras reģionā

Kāpēc vajadzīgi jauni teritoriālie pierādījumi?

Ģeopolitiskā drošība un aizsardzība

Krievijas agresija ir radikāli mainījusi drošības vidi BSR. Telpiskā plānošana kļuvusi par instrumentu kritiskās infrastruktūras aizsardzībai, civilo un militāro vajadzību integrācijai un ārējo robežu reģionu stiprināšanai.

Klimats un vide

Pieaugošie dabas katastrofu riski, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās un klimata pārmaiņu ietekme prasa telpisko plānošanu kā adaptācijas rīku - no piesārņojuma mazināšanas līdz zaļajai infrastruktūrai.

Enerģētiskā pāreja un pārtikas drošība

Pāreja uz atjaunojamo enerģiju un enerģijas pieejamības nodrošināšana ikvienam, vienlaikus saglabājot ilgtspējīgu zemes izmantojumu pārtikas ražošanai un bioekonomikai.

Demogrāfija un reģionālā kohēzija

Iedzīvotāju skaita samazināšanās, novecošanās un migrācija, kā arī pieaugošās sociālekonomiskās atšķirības starp reģioniem prasa pārdomātu telpisko stratēģiju, lai nevienš reģions nepaliktu novārtā.

Digitālā pāreja

Digitalizācija jāattīsta teritoriāli līdzsvaroti, nodrošinot iespējas ne tikai pilsētās, bet arī lauku un pierobežas reģionos, vienlaikus stiprinot digitālās infrastruktūras noturību.

Kopienu un infrastruktūras noturība

Kopienų spēja pašorganizēties, pielāgoties un turpināt attīstīties krīzes apstākļos kopā ar fiziskās infrastruktūras integritāti, ir galvenais teritoriālās noturības mērījums.

Kāpēc vajadzīgi jauni teritoriālie pierādījumi?

Baltijas jūras reģiona izaicinājumu kontekstā

Lēmumi jāpieņem tagad, un tie jāpamato ar faktiem, ne pieņēmumiem.

BSR šobrīd piedzīvo vairākas krīzes vienlaikus - ģeopolitisko, klimatisko, demogrāfisko, enerģētisko. Katra atstāj telpisku ietekmi. Taču lielākā daļa pieejamo datu atspoguļo pagātņi vai aptver pārāk lielas teritorijas. Mēs redzam reģionus, bet neredzam cilvēkus.

Trauslākās vietas

Saprast, kur īsti ir vājās vietas - ne tikai ekonomiski, bet arī sociāli, t.sk. pārvaldības ziņā

Investīciju prioritātes

Pamatot, kur ieguldīt, lai noturība pieaugtu visefektīvāk

Salīdzināt pieejas

Uzzināt, ko citas valstis dara labāk un ko var pārnest uz mūsu kontekstu

Plānot nākotni

Nevis reagēt uz krīzēm, bet gatavoties tām - ar datiem un kartēm, kas ir praktiski lietojamas, izmērāmiem indikatoriem

VASAB dalība ESPON Targeted Analysis

No stratēģiskas vajadzības līdz lēmumam pieteikties

Kāpēc tieši ESPON Targeted Analysis?

100% finansējums

ESPON finansē pētniecību pilnā apmērā. Partneri iegulda laiku un zināšanas.

Neatkarīga analīze

ESPON nodrošina neatkarīgu pētniecības komandu ar Eiropas mēroga datiem un metodiku.

Starptautiska legimititāte

ESPON secinājumi ir starptautiski atzīti, stiprina VASAB pozīciju sarunās ar dalībvalstīm.

Pārnēsami risinājumi

Salīdzinošā analīze identificē un piedāvā pārnesamas labās prakses starp dažādiem Eiropas kontekstiem.

Pirmais integrētais zemes - jūras noturības novērtējums Eiropā · 9 partneri (pan-BSR, nacionālie, reģionālie) · 280 000 EUR

Task 1 Konceptuālais un analītiskais ietvars

Visaptveroša konceptuālā sistēma teritoriālai noturībai BSR - gan zemei, gan jūrai. Atbilstošās teritoriālās analīzes vienības (NUTS2/NUTS3, LAU, jūras vienības).

Task 2 Indikatoru ietvars un datubāze

Strukturēts indikatoru kopums neaizsargātības un teritoriālās noturības mērīšanai - klimats, sociālekonomika, demogrāfija, ģeopolitika. Harmonizēti dati BSR mērogā.

Task 3 Telpiskā analīze, modelēšana un kartēšana

Neaizsargātības kartes NUTS2/NUTS3 līmenī. Telpiskā ekonometriskā analīze. Gadījuma pētījumi specifiskiem satricinājumiem.

Task 4 Politikas analīze un rekomendācijas

Ieteikumi teritoriālās noturības integrācijai telpiskajā plānošanā. Praktiskas vadlīnijas VASAB Vision 2040, Territorial Agenda 2030, EUSBSR (t.sk. Interreg) vajadzībām.

Pieteikuma process soli pa solim

No idejas līdz apstiprināšanai mums pagāja ~ 6 mēneši

1

Identificē vajadzību

Kādas zināšanas trūkst? Ko nevar sasniegt bez ESPON atbalsta? Vai tēma ir pārnesama Eiropas mērogā? Baltic ReSeaLand: VASAB Vision 2040 + Tallinas deklarācija → skaidra vajadzība.

2 - 4 ned.

2

Atrod partnerus

ESPON veicina starptautiskus pieteikumus. Baltic ReSeaLand: Polijas Fondu un reģionālās politikas ministrija + VASAB sekretariāts → uzrunāja nacionālās ministrijas un reģionus kopīgās Tallinas deklarācijas interesēs.

4 - 8 ned.

3

Sagatavo pieteikumu

Pieteikuma forma (8 sadaļas, angliiski) + Letter of Commitment no katra partnera. Scoping note palīdz formulēt koncepciju. Lead Stakeholder koordinē un paraksta.

4 - 6 ned.

4

Iesniedz un prezentē

Nosūta application@espon.eu. Ja iztur sākotnējo vērtēšanu, ESPON uzaicina uz tiešsaistes prezentāciju (20 min). Baltic ReSeaLand: apstiprināts (6 no 14 pieteikumiem).

Pēc iesniegšanas

5

Stakeholder Agreement un Kick-off

Paraksta sadarbības līgumu. ESPON nodrošina sava koordinatora līdzdalību. Sākas ToR izstrāde, iepirkums, īstenošana. Baltic ReSeaLand Kick-off: 26. oktobris 2026.

Pēc apstiprināšanas

Ko ietver pieteikuma forma?

Prasību pārskats, ESPON Targeted Analysis

Pieteikuma forma

A. Nosaukums

Max 10 vārdi - kodolīgs un pasaka būtību

B. Īss kopsavilkums

Max 350 vārdi - teritorijas konteksts, politikas vajadzība, sagaidāmie rezultāti

C. Tematiskā prioritāte

Izvēlēties vienu no ESPON TAP prioritātēm (piem., "Perspectives for all people and places")

D. Teritorijas apraksts

Max 350 vārdi - partneru teritorijas, galvenie izaicinājumi, potenciāls; saraksts ar NUTS līmeņiem

E.1. Politikas izaicinājumi

Max 350 vārdi - kādas politikas vajadzības jārisina, kāpēc ESPON atbalsts ir relevantu

E.2. Teritoriālie pierādījumi

Max 350 vārdi - kādus jaunus pierādījumus vēlaties iegūt, sagaidāmie rezultāti

+ Katra partnera apliecinājums ar dalību un saistībām

E.3. Eiropas perspektīva

Max 200 vārdi - kāpēc tēma relevanta ES kontekstā, pārnesami risinājumi

E.4. Rezultātu izmantošana

Max 400 vārdi - katrs partneris atsevišķi: kādos procesos un dokumentos rezultātus izmantos

F.1. Tiešais ieguldījums

Max 200 vārdi - kā vadošais partneris koordinēs, kā partneri iesaistīsies

F.2. Partneru iesaiste

Max 300 vārdi - konkrēti katra partnera uzdevumi, pārstāvji, darba grupas

F.3. Citi dalībnieki

Max 100 vārdi - ierosinātie novērotāji uzraudzības komitejā

F.4. Izplatīšana

Max 300 vārdi - kā un kur rezultātus izplatīs, konkrēti kanāli un auditorijas

+ Letter of Commitment — katrs partneris sagatavo atsevišķi uz savas veidlapas, paraksta pilnvarota persona, iesniedz kopā ar pieteikuma formu

Baltic ReSeaLand — Laika grafiks

No pieteikuma iesniegšanas līdz rezultātiem (~18 mēneši)

★ Kick-off: 26. October 2026 · VASAB DG Meeting: 27.–28. October 2026 · ESPON assigns a dedicated coordinator to support the process

Ko iegūst VASAB un partneri

leguvumi, ko nevar sasniegt citādi

Stiprināta VASAB Vīzija 2040

Kopienu noturības dimensija - identificēts trūkums.
Baltic ReSeaLand nodrošinās teritoriālos pierādījumus un indikatorus, kas ļaus pilnveidot VASAB Vīziju ar reāllaika datiem un vajadzībām.

Pārnesamas metodes

Indikators ietvars, neaizsargātības kartes, telpiskās analīzes - lietojams plānošanas profesionāļiem visā BSR.

Politikas leģitimitāte

ESPOL secinājumi ir starptautiski atzīti. Tas stiprina VASAB rekomendāciju svaru sarunās ar dalībvalstīm, ES institūcijām un starptautiskiem partneriem.

Tīkli un kapacitāte

Ilgtermiņa sadarbība ar pētniekiem, partnervalstīm, ESPOL komandu. Kapacitātes celšana plānošanas speciālistiem visā BSR.

Paldies!

Ziņulapas

vasab.org/newsletters

Baltic ReSeaLand

vasab.org/projects/baltic-resealand

Facebook

facebook.com/VASAB2040

LinkedIn

linkedin.com/company/vasab

BlueSky

bsky.app/profile/vasaborg.bsky.social

YouTube

youtube.com/user/VASABsecretariat